

Malomeštiacke kresťanstvo

Keď Ježiš prirovnáva Božie kráľovstvo k pokladu, pre ktorý človek predá všetko, oddeľuje kresťanstvo od hodnôt, ako sú istota alebo stabilita, a sústreďuje ho na riziko, misiu, dobrodružstvo zlepšovania sveta.

29.04.2025

V jednom zo svojich listov svätý Josemaría vyslovuje diagnózu, ktorá je stále aktuálna: „Je častým omylom — píše — aj medzi katolíckmi, ktorí sa

javia ako zodpovední a nábožní, myslieť si, že sú povinní plniť len svoje rodinné a náboženské povinnosti a sotva chcú počuť o občianskych povinnostiach.“^[1] Hneď na to vysvetľuje, že zvyčajne „nejde o egoizmus: jednoducho im chýba formácia, pretože im nikdy jasne nepovedali, že čnosť nábožnosti — súčasť kardinálnej čnosti spravodlivosti — a kresťanský zmysel pre solidaritu sa prejavujú aj v tejto prítomnosti vo verejnom živote, v poznávaní a v snahe riešiť problémy, ktoré zaujímajú celú komunitu“.^[2]

Individualistické kresťanstvo?

Tieto nedostatky vo formovaní kresťanského svedomia nie sú spôsobené iba problémami v katechéze alebo v náboženskej výchove, ale sú aj výsledkom mentálnych a spoločenských premien, ktoré priniesla moderná doba. Sú vo veľkej miere dôsledkom

novej kultúry, ktorú si ľudia osvojili akoby „osmózou“ od narodenia.

Tak to vysvetľuje Benedikt XVI. vo svojej encyklike *Spe salvi*, keď sa pýta, ako v modernej dobe vznikla predstava, že „Ježišovo poslanstvo je striktne individualistické a týka sa iba jednotlivca“^[3], alebo „sa prišlo k tomu, že ‚spása duše‘ je interpretovaná ako únik pred zodpovednosťou za celok a že v dôsledku toho je program kresťanstva považovaný za egoistické hľadanie spásy, pri ktorom sa odmieta slúžiť druhým?“^[4]

Tieto predstavy, vysvetľuje, sú výsledkom sekularizácie kresťanskej nádeje. V modernej dobe totiž veľké možnosti otvorené vedeckým pokrokom a novými formami spoločenskej organizácie viedli k presvedčeniu, že človek je schopný vlastnými silami znovu nastoliť ‚stratený raj‘. „ ‚Vykúpenie‘,

znovuzískanie ‚strateného raja‘ sa už viac neočakáva od viery, ale od práve objaveného vzťahu medzi vedou a praxou“^[5]: veda a politické štruktúry mali priniesť nebo, ktoré náboženstvo vedelo sľúbiť iba pre posmrtný život.

V tomto procese sekularizácie náboženstvo nezaniká, ale stáva sa súkromnou záležitosťou: je obmedzené na osobný život jednotlivca. V spoločenskej a verejnej sfére sa Boh javí ako nepotrebný pre riešenie ľudských problémov. Navyše sa postupom času presadilo presvedčenie, že vylúčenie náboženstva z verejného života prispeje k mieru v spoločnostiach, kde žijú občania rôznych náboženstiev alebo ateisti. Tento spôsob chápania náboženstva v spoločnosti často prijali aj samotní veriaci, čo ich viedlo k správaniu, ktoré sa stalo terčom jednej z najčastejších kritík náboženstva v

moderných časoch. Podľa tejto kritiky kresťanská nádej znamená „čistý individualizmus, ktorý ponechal svet jeho biede a utiahol sa do výlučne privátnej večnej spásy.“^[6] Kresťanom sa vyčíta, že im nezáleží na tomto živote, ale len na tom, aby si zabezpečili miesto v tom budúcom.

Nič však nemôže byť vzdialenejšie od skutočnosti evanjelia, ktoré nás učí stať sa blížnym každému núdznemu človeku (porov. Lk 10,36-37). Naša viera „vždy v sebe obsahuje hlbokú túžbu meniť svet; odovzdávať hodnoty, zanechať po sebe niečo lepšie.“^[7] Svätý Josemaría to vyjadril silno: kresťan sa má usilovať, aby bolo „každý deň menej chudobných, menej nevedomých, menej duší bez viery, menej zúfalých, menej vojen, menej neistoty, a viac lásky a viac pokoja“.^[8] Zároveň však, ako pripomínal pápež František, Cirkev nie je mimovládna organizácia a musí byť na pozore pred rôznymi

formami „zosvetštenia“^[9], pričom vždy musí do centra svojho konania — aj spoločenského — umiestniť Krista.

Povolanie prispievať k rozvoju Božieho kráľovstva preto potrebuje zosúladiť dva princípy: na jednej strane vedomie, že „toto kráľovstvo je dar“^[10], ktorý nedosiahneme len vlastnými silami; na druhej strane presvedčenie, že Bohu záleží na našej snahe dať mu viac priestoru v našom živote. Máme naozaj možnosť „otvoriť nás i svet, aby vstúpil Boh: dobro, pravda a láska. (...) Náš život a svet môžeme oslobodzovať od jedov a znečistenia, ktoré by mohli zničiť prítomnosť i budúcnosť.“^[11] A hoci sa môže zdať, že „sa nám nedarí, alebo sa cítime bezmocní proti presile nepravých síl“^[12], čnosť nádeje nám umožňuje zažiť, že v konečnom dôsledku je to Boh, kto riadi dejiny.

Svetové krízy

Od začiatkov Opus Dei svätý
Josemaría pozýval tých, ktorí k nemu
prichádzali, zasvätiť svoj život práci
pre Božie kráľovstvo, s horiacim
mottom: *Regnare Christum volumus!*
— Chceme, aby Kristus kraľoval!
Práve v jednej homílii o kresťanskej
nádeji napísal: „Pán nás nestvoril
preto, aby tu vybudoval trvalé mesto.
(...) Ale my, Božie deti, by sme sa
nemali vzdávať od pozemských
vecí, kam nás Boh postavil, aby sme
sa posväcovali. (...) Už od roku 1928
bez prestania kážem: je veľmi
potrebné pokresťančovať celú našu
spoločnosť, vnášať do všetkých jej
sociálnych vrstiev nadprirodzený
zmysel, tak, že sa budeme usilovať
posväcovať našu bežnú dennú prácu,
povolanie či zamestnanie. Tak sa
každé ľudské konanie rozsvieti
novou nádejou (...).“^[13] —

Aby sa to mohlo uskutočniť, je
rozhodujúce, aby Kristus kraľoval v
srdci každého človeka, pretože Božie

kráľovstvo sa nezredukuje na konkrétnu formu spoločenskej organizácie, ani nie je výsledkom súboru ľudských štruktúr.^[14] Aby kresťania boli soľou a kvasom v občianskej spoločnosti, v prvom rade musia pestovať svoj vzťah s Bohom. „Kristovo kráľovstvo sa musí najprv upevniť v srdciach (...), ale nie preto, aby každý oslavoval Boha nezávisle od ostatných, ale v spoločenstve s nimi v Cirkvi (...) a aj v občianskej spoločnosti, kde sú kresťania povolaní byť soľou a kvasom (...). Kristus kraľuje naplno iba v srdci toho, kto si praje, aby kraľoval aj v spoločnosti, v ktorej žije.“^[15]

Jeden známy bod z *Cesty* stručne vyjadruje túto istotu: „Prezradím ti tajomstvo — verejné tajomstvo: svetové krízy sú krízy svätých. Boh sižiada hŕstku ‚svojich vlastných‘ v každej ľudskej činnosti. A potom..., *pax Christi in regno Christi*‘ - pokoj Kristov v kráľovstve

Kristovom.“^[16] Je zjavné, že svätý Josemaría nechápal kresťanský život ako čisto intímnu záležitosť, ale ako impulz, ktorý zahŕňa všetky rozmery ľudskej existencie, vrátane spoločenskej oblasti.^[17] Na inom mieste píše: „Toto je tvojou úlohou kresťanského občana: prispieť k tomu, aby Kristova láska a sloboda vládli všetkým prejavom moderného života: kultúre a ekonómii, práci a odpočinku, rodinnému životu a spoločenskému spolužitiu.“^[18] Pri rešpektovaní slobody druhých sú kresťania povolaní prinášať svetlo evanjelia do každého kúta.

Jadro posolstva Opus Dei — hľadanie Boha v práci a v každodennom živote — predpokladá, že svet je miestom stretnutia s Bohom. Druhý vatikánsky koncil to pripomína, keď učí, že kresťania sú povolaní pretvárať pozemské štruktúry zvnútra, prostredníctvom profesionálnej práce a spolupráce s

ostatnými občanmi.^[19] V základe tohto učenia stojí pravda o stvorení: „Keďže svet a všetko, čo je v ňom — s výnimkou hriechu — je dobrý, pretože je dielom Boha, nášho Pána, kresťan v neustálom boji o to, aby sa vyhol urážke Boha — a je to pozitívny boj lásky —, by sa mal angažovať vo všetkých pozemských záležitostiach, bok po boku so svojimi spoluobčanmi; a musí brániť všetky dobrá vyplývajúce z ľudskej dôstojnosti. Existuje jedno dobro, ktoré musí kresťan vždy osobitne hľadať: osobná sloboda.“^[20]

Keď hovoril o práci ako o mieste stretnutia s Bohom, svätý Josemaría často spresňoval, že ide o „posväcovať vlastnú prácu, posväcovať sa v práci a posväcovať druhých prostredníctvom práce“.^[21]

Práca formuje a premieňa tak človeka, ktorý ju vykonáva, ako aj realitu, na ktorú pôsobí — teda svet.

^[22] V tomto zmysle možno povedať, že

posväcovanie práce je zároveň cestou k tomu, aby sa človek priblížil k Bohu, aj prostriedkom na vykúpenie svetských štruktúr: spoluprácou na tom pohybe, ktorým Pán priťahuje všetko k sebe (porov. Jn 12,32).

Riziko malomeštiackeho kresťanstva alebo strata zmyslu pre poslanie

„Nestaň sa malomeštiakom!“^[23] — zvykol hovoriť svätý Josemaría, aby varoval pred nebezpečenstvom, ktoré hrozí v duchovnom živote: skončiť pri vyhýbaní sa všetkému, čo si vyžaduje námahu, a pritom ignorovať náročnosť, ktorá pretína celé evanjelium. Tieto riadky z *Brázdy* s istou iróniou vykresľujú takéto malomeštiacke kresťanstvo: „Ideologicky si dobrý katolík. Páči sa ti prostredie nášho študentského domova... Škoda len, že svätá omša nie je o dvanástej, prednášky

popoludní a štúdium po večeri, po vychutnaní si jedného alebo dvoch pohárikov koňaku! — Tento tvoj „katolicizmus“ nezodpovedá pravde, zostáva obyčajným malomeštiactvom.“^[24]

Je dôležité všimnúť si, že o malomeštiackom kresťanstve sa dá hovoriť aj v inom, doplnkovom zmysle. Ide o chápanie náboženského života, v ktorom sa vytratil alebo zahmlil silný zmysel pre poslanie, ktorý nesie evanjeliové posolstvo. V takomto ponímaní sa duchovný život redukuje na osobné plnenie morálnych noriem a sériu náboženských praktík. Zabúda sa na tú prosbu z Otčenáša — „*príd kráľovstvo tvoje*“ —, ktorá veriacich vedie k tomu, aby svojou prácou a modlitbou premieňali svet.

Použijúc slová svätého Josemaríu: výzva „*posväcovať druhých prostredníctvom práce*“ by sa v tom

lepšom prípade zredukovala na individuálne apoštolské pôsobenie, bez širšieho horizontu pretvárania sveta; alebo by sa schovala za predchádzajúce dve výzvy — „*posväcovať prácu*“ a „*posväcovať sa v práci*“, ktoré by pritom stratili takmer všetok svoj zmysel.

Malomeštiacke kresťanstvo, v tomto druhom zmysle, by bolo jedným z prejavov individualistického ponímania náboženstva, pred ktorým varoval Benedikt XVI. Opäť by nešlo ani tak o dôsledok individuálnej voľby, ako skôr o výsledok životného chápania, ktoré takmer nebadane formovalo mentalitu ľudí prostredníctvom kultúry a vzdelania. V skutočnosti, aj keď pojem mešťan označuje sociálny status (ľudia zabezpečení, ktorí vo svojom živote nezažili vážne nedostatky ani nemuseli vynaložiť osobitné úsilie, aby dosiahli, čo chceli), tu pri hovorení o

malomeštiackom kresťanstve nejde o označenie nejakej sociálnej vrstvy. Ide skôr o mentalitu, ktorá sa môže vyskytovať u ľudí z rôznych spoločenských vrstiev, mentalitu, podľa ktorej je najvyššou hodnotou života stabilita. Vo svojich spisoch svätý Josemaría nalieha, aby sa proti tomuto spôsobu zmýšľania postavilo: „Tvojou povinnosťou je nadviazať kontakt s tými, ktorí ťa obklopujú, zobudiť ich z hlbokého spánku, otvoriť im nové a široké horizonty v ich malomeštiackom a egoistickom živote, sväto im skomplikovať život, aby zabudli na seba samých a porozumeli problémom iných.“^[25]

Z náboženského hľadiska je malomeštiacka mentalita problematická, pretože vedie k vyhasnutiu zmyslu pre poslanie. Malomeštiacky kresťan hľadá predovšetkým mieru a bezpečie. Ten však, kto objaví, že má poslanie, že má v živote niečo dôležité vykonať, je

ochotný riskovať a pustiť sa do dobrodružstiev s neistým výsledkom. Evanjelium v tomto smere prináša veľmi výrečné príklady: ukazuje nám, ako Peter, Jakub a Ján „*zanechali všetko a išli za ním*“ (Lk 5,11); prirovnáva Božie kráľovstvo k ukrytému pokladu, pre ktorý je človek ochotný všetko predať (Mt 13,44); alebo zaznamenáva Ježišove slová učeníkovi, ktorý je pripravený nasledovať ho kamkoľvek: „*Líšky majú skryšes a nebeské vtáky hniezda, ale Syn človeka nemá kde hlavu skloniť*“ (Mt 8,20).

Samozrejme, ľudia vždy potrebujú určitú mieru bezpečia — zvlášť v takých neistých časoch, ako sú tie dnešné. Problém nastáva vtedy, keď sa bezpečnosť alebo stabilita stanú dominantnými hodnotami, cieľom, ku ktorému sa v živote smeruje. Ten, kto prijme takúto mentalitu, len ťažko pociťuje potrebu zlepšovať svet a má tendenciu uspokojiť sa s tým,

ako veci sú, pretože sa nechce
zaťažovať ďalšími komplikáciami.
Naopak, zmysel pre poslanie, ktorý
patrí k DNA kresťanstva, vedie k
tomu, aby sme život vnímali ako
dobrodružstvo: hľadať najlepšiu
spôsob, ako vlastnou profesiou slúžiť
Bohu a ostatným.

V tomto kontexte zostáva veľmi
výrečné aj stretnutie Ježiša s
bohatým mladíkom. Tento mladík by
bol prototypom malomeštiackeho
kresťana: človeka, ktorý dodržiava
prikázania, má dobrú vôľu a dokonca
ušľachtilé túžby, ale nie je schopný
riskovať a nasledovať Ježišovo
volanie. Prekážkou sú jeho
bohatstvá, ktoré možno chápať
nielen doslovne ako majetok, ale aj
ako spoločenské postavenie alebo
dosiahnuté istoty. Keď mu Ježiš
hovorí: „Jedno ti ešte chýba. Choď,
predaj všetko, čo máš, rozdaj
chudobným a budeš mať poklad v
nebi. Potom príď a nasleduj ma!“ (Mk

10,21), pozýva ho, aby opustil svoje istoty a úplne sa spoľahol na Neho.

Kresťan je zásadne spoločenský

Scéna s bohatým mladíkom ukazuje, že jedným z hlavných problémov malomeštiackeho kresťanstva je redukcia kresťanstva na morálku. Hoci sa evanjelium vyjadruje aj cez morálne zásady a má praktické dôsledky, toto nie je jadrom kresťanského života. Podstatou kresťanstva nie je byť „dobrým človekom“, ale stretnúť sa a stotožniť sa s osobou, s Ježišom Kristom: jediným, kto je skutočne dobrý (porov. Mk 10,18). To, čo podnietilo Petra, Jakuba a Jána, aby všetko zanechali, nebol etický ideál, ale uchvátenie, ktoré v nich vzbudilo objavenie Mesiáša.

Dalo by sa povedať, že v malomeštiackom kresťanstve je náboženský život niečím nudným a predvídateľným: zopár pobožností,

sviatosti, potreba zápasíť a spoved
chápaná ako čistiareň na odstránenie
škvŕn.^[26] Naproti tomu pravá
nábožnosť je vždy sprevádzaná
prekvapením, postupnými
obráteniami a objavovaním nových
„Stredomorí“, ktoré zvyčajne nie sú
výsledkom mimoriadnych zážitkov,
ale vytrvalosti vo vzťahu s Bohom.^[27]

Malomeštiacke kresťanstvo môže
viesť aj k skresleniu evanjelia, pred
ktorým varoval Benedikt XVI. v *Spe
Salvi*: domnienka, že jediné dôležité
je, aby som sa spasil ja.^[28]

Samozrejme, Boží súd bude osobný a
nebudeme niesť zodpovednosť za
rozhodnutia, ktoré iní urobili
slobodne. Avšak kresťanský život
nevedie k „sebeckej“ dokonalosti,
ktorá nás uzatvára do seba, ale stavia
stredobod života mimo vlastného ja:
do odovzdania, služby, obety,
nasledovania. Človek sa nespasí sám,
nezávisle od ostatných. Preto sa nás
pri osobnom súde bude pýtať, akým

spôsobom sme prispeli k tomu, aby sa svet priblížil k Bohu, tým, že sme sa angažovali v životoch tých, ktorí kráčajú vedľa nás (porov. Mt 25,31–46). Musíme sa teda pýtať, ako sa staráme o dobro svojich blížnych: ako ich sprevádzame, potešujeme a povzbudzujeme.

V Liste citovanom na začiatku svätý Josemaría hovorí, že „kresťan nemôže byť individualista, nemôže sa nezaujímať o druhých, nemôže žiť sebecky, otočený chrbtom svetú: je v podstate spoločenský, zodpovedný člen Mystického tela Kristovho. (...) Naša apoštolská činnosť prispeje k mieru, k spolupráci medzi ľuďmi, k spravodlivosti, k predchádzaniu vojnám, izolácii, národnému a osobnému sebecku: pretože všetci si uvedomia, že sú súčasťou veľkej ľudskej rodiny, ktorú Boh svojou vôľou smeruje k dokonalosti. Takto prispejeme k odstráneniu úzkosti a strachu z budúcnosti plnej

bratovražednej nenávisti a upevníme
v dušiach i v spoločnosti pokoj a
súlad: tolerantnosť, porozumenie (...),
lásku.“^[29]

Na tých istých stránkach svätý
Josemaría vyjadruje jednu zo svojich
veľkých túžob: „Chcel by som, aby sa
v katechizme kresťanskej náuky pre
deti jasne učilo, ktoré sú tie pevné
body, v ktorých nemožno ustupovať
pri verejnom pôsobení; a zároveň
aby sa zdôraznila povinnosť konať,
nezostávať bokom, podieľať sa s
vernou a osobnou slobodou na
službe spoločnému dobru.“^[30]

To sú v skutočnosti hlavné línie
sociálnej náuky Cirkvi, ktoré reagujú
na predstavu kresťanského života
zameraného len na náboženské a
rodinné povinnosti, pričom sa
zabúdajú občianske povinnosti.^[31]
Duchovný život nie je čisto intímnu
záležitosťou a výzva uskutočňovať
Božie kráľovstvo sa nemôže zužovať

len na osobnú apoštolskú snahu. Je potrebné túžiť aj po zlepšovaní sveta prostredníctvom vlastnej práce, či už vo verejnej sfére alebo v domácnosti. A to si vyžaduje chápať svoje povolanie ako službu, teda ako prostriedok služby Bohu a druhým. „Potrebujeme, aby nám Pán zväčšil srdce, aby nám dal srdce podľa svojej miery, aby sa doň zmestili všetky potreby, bolesti a utrpenia ľudí našej doby, najmä tých najslabších.“^[32]

Skutočnosť, že niektoré legislatívy a spôsoby života sa vzdialili od evanjeliového posolstva, by nás mala viesť k zamysleniu, čo viac môžeme ako kresťania urobiť. A tiež, čo sme mohli urobiť lepšie: prečo sme možno niekedy prestali byť kvasom, soľou a svetlom. Pokiaľ sa — ako uvádza svätý Josemaría — tak nestalo zo sebeckta alebo zo zlej vôle, ale skôr pre nedostatky vo formácii^[33], je namieste sa pýtať: čo môže chýbať v odovzdávaní viery?

Tam, kde sa rozšírilo malomeštiacke kresťanstvo, bude potrebné znovu prebudiť zmysel pre poslanie, aby sme sa postavili do služby tomu Božiemu kráľovstvu, ktoré je už medzi nami.^[34]_____

_____ ^[1] Sv. Josemaría, 3. *List*, č. 46.

_____ ^[2] *Tamtiež*.

_____ ^[3] Benedikt XVI, *Spe Salvi*, č. 16.

_____ ^[4] *Tamtiež*, č. 16.

_____ ^[5] *Tamtiež*, č. 17.

_____ ^[6] *Tamtiež*, č. 13.

_____ ^[7] František, *Evangelii gaudium*, č. 183.

_____ ^[8] Sv. Josemaría, 8. *List*, č. 1.

_____ ^[9] František, Homília, 16-V-2020.

[10] Spe salvi, č. 35.

[11] *Tamtiež.*

[12] *Tamtiež.*

[13] Sv. Josemaría, *Boží Priatelja*, č. 210.

[14] Porov. *Spe Salvi* čč. 24-25.

[15] E. Burkhart – J. López, *Vida cotidiana y santidad en la enseñanza de san Josemaría*, Rialp, Madrid, 2011, Diel I., ss. 411-412

[16] Sv. Josemaría, *Cesta*, č. 301.

[17] Porov. E. Burkhart – J. López, *Vida cotidiana y santidad*, Diel I., s. 412.

[18] Sv. Josemaría, *Brázda*, č. 302.

[19] Porov. *Lumen Gentium*, č. 36.

[20] Sv. Josemaría, *Íst' s Kristom*, č. 184.

[21] Sv. Josemaría, *Rozhovory*, č. 55.

[22] Porov. Ján Pavol II, *Laborem Exercens*, čč. 5-6.

[23] Sv. Josemaría, *Vyhňa*, č. 936.

[24] *Brázda*, č. 716.

[25] *Vyhňa*, č. 900.

[26] Porov. František, Homília, 21-III-2017.

[27] Porov. *Vyhňa*, č. 570.

[28] Porov. *Spe Salvi*, čč. 13-14.

[29] Sv. Josemaría, 3. List, čč. 37-38.

[30] *Tamtiež*, č. 45.

[31] *Tamtiež*, č. 46.

[32] Mons. F. Ocáriz, *A la luz del Evangelio*, ss. 199-200.

[33] Sv. Josemaría, 3. List, č. 46.

[34] Porov. Lk 17,20.

José María Torralba

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/sk-sk/article/
malomestiacke-krestanstvo-2/](https://dev.opusdei.org/sk-sk/article/malomestiacke-krestanstvo-2/)
(05.08.2025)